

құрылыстар өлкесі атанған кезде экономистердің көш бастар ағалары — С.Бәйішев, Т. Шәукенбаев, Ф.А.Жеребятъев, С.Нейштад, С.Бровер, А. Белов, т.б. Қазақ мемлекеттік университетінде экономика мамандарын даярлайтын факультет ашты. Ол кейін енші алып, Халық шаруашылық институты атанды. Жас барыстарға Ш.Нәдіров, В.Фуриция, Я.Әубәкіров, Д.Қабдиев сияқты жас ғалымдар ұстаздық, ағалық жасады. Алды-артын қоршап А.Қошанов,

ұйымдастырушы өз жолын ешкімге бермейді, алды-артына қарамай, нысанаға тура тартатын кезі де бар. Жүйткіп бара жатқан тұлпармен үзетгі қағыстырып, қосарлана кету екінің бірінен шықпайтыны белгілі. Осы тұста оның қаракеті оппоненттеріне диктаторлықтай көрінеді. Үшіншіден, өмір жолы, негізінен, кедір-бұдырсыз, өсу жолындағы иілерімізде, оның ішінде Кенжеғалида, ет қызулық жоқ емес. Мәселені қойып, талқылау барысында өресі жетіп тұрған мәселелерді шешуде өрлік

жазды, ойлады. Ана тілдің мәдениеті, өз халқының менталитеті мен орыс халқының озық мәдениетін бойына сіңірді. Міне, осы қос тілдегі жорғалылығы шабысқа үдеді. Ораторлық мәдениетті игерді. Елді басқару өнері ағалық, билік өнеріне ұласты. Осылай жас Кенжеғали ел ағасы дәрежесіне өз қатарынан ерте есейіп, ерте жетті. Жоғары оқу орнындағы шенберден республика, одақ көлемінде жақсылық аты жайылды, ал қайта жаңару, түлеу, егемендік жылдары

керек, кеше арада жүрген, бүгін о дүниелік болған жандарды ұмытпай, есте ұстау — көрінген пәндің қолынан келе бермейтін қасиет. Өтпелі заманда сан-сапалақ додаға түскен ауыл мен қала еңбекшілеріне, олардың оқып-білім аламын деген балаларына көрсетіп жүрген

жолы, тыңнан жол салу, жұмыстың ғылыми негізделген арнасына ұмтылу — Кенжеғалиға тән қасиеттер.

Кенжеғали — жаңа формацияның түлегі, ол бұрынғы кезден ізгілікті, адамгершілік парасатты бойына сақтаса, жаңа нақты базар кезінде экономика ғылымының жетістіктерін Отан кәдесіне жаратуға ұмтылады. Ол нарықты өркендеттің жаршысы ғана емес, оның қыры мен сырын қалың елге үйретуші ұстаз. Өмір керуенінде артақ емес, алға қарап, өткеннен сабақ алу, өзге де сын көзбен қарап, замана талабының елегінен өткізуге ұмтылу болар елдің перзентінің болмысына тән.

Кенжеғали қатардағы азамат емес. Ол — елдің бір де болса, бірегей перзенті, ердің ері. Кешегі ауыл баласы, студент, университеттің ассистентінен Ұлттық академияның толық мүшесі, одан қалды Қаныш Имантайұлының ізбасары дәрежесіне дейін жетуі, бұл күн жоғары оқу орындарының зерделі ұйымдастырушыларының бірі болуы, тәуелсіз елдің Елбасы ұстаған көгілдір байрағының түбінен табылуы осының дәлелі.

Кенжеғали бүгінгі мүшел жасына кемеліне келіп, болашаққа деген ұміт-мақсаты шындалып жетіп отыр. Алда талай асулар бар. Ол — ғылым-білім асулары. Тәуелсіз елдің 2030 жылдарға дейін бағдарланған игі шараларын тегеуірінді күшпен, өнерлі іспен, қарымды қарқынмен іске асырар кезінде нардн жүгін арқалар, нар азаматтардың парызын өтер күн туды. Сондай нар ғалым, нар азамат Кенжеғали Сағадидің өмірдің алдағы белесінде де маңдайы ашық, жүзі жарқын, жолы сара, ісі дара болғай!

Манаш ҚОЗЫБАЕВ,
академик.

мірге келген пәндің қанша жасарын бір құдайдың өзі біледі. Біреуі мүшелді жасқа жетеді, енді бірі дүниеден ерте өтеді. Тағдыр деп осыны айтса керек.

Мүшел жасқа жеткенде, мүшел тойды да өркім өртүрлі өткізеді. Соңғы жылдары «пәленше пәлен

жасқа келіпті, ат шаптырып, ұланғасыр той жасапты» деген лақап сөзді жи еститіміз баршылық. Шынында да, тойлардың ішінде қоғамдық мәні бар, жеке бастың өзіндік ғана сәні бар тойлар бар. Бір белеске шығып, алды-артына қарайтын шак қайраткер, жасампаз жандарға керек-ақ, Мұндай тойлар — елді елендетіп, ойшыл жандарды ойландыратын, толғандыратын табиғи тойлар. Осыған қарама-қарсы қызметін пайдаланып, мүшел тойды желеу етіп, елден жылу жинар тойлар да бар. Өмір бойы жалған дүниені бықсытып, айналасын жын ойнақ қылған жандар да тойшыл келеді. Ол — есірік тойы. Той емес-ау, тойыну, еріккен елге ермек болып желігу. Ие, бұл күнде мұндай тойлар да көп.

Көп тойлардың ішіндегі ел көзіне ерте түсіп, ерте танылған, ғалым-экономистердің ішінен қайраткерлік танытқан Кенжеғали Сағадиев, Нұрғали Мамыров, Көпжасар Нәрібаевтардың ел күтіп жүрген мерекелік-берекелік мүшел тойлары 1998 жылдың еншісіне тигенін атап айтқым келеді. Бұл үш батыр жалаңаш батырлар емес. 50-70 жылдары Қазақстан экономикасы күрт өсіп, Одақ шенберіндегі алып

Қ.Онаев, К.Бердалиев, С.Сатыбалдин сияқты өнерлі замандастары ғылымның қазақ көңінде кенже саласын дүркіретіп ала жөнелді.

Міне, осы легте қатарынан суырылып шығып, білімді, ғылымды ұйымдастыру саласында ерекше көзге түскен алғашқы қарлығаштарының бірі Кенжеғали Сағадиев еді.

Ел арасында, замандастары арасында Кенжеғали туралы өртүрлі пікір барын айту керек. Оның себептері де жоқ емес. Біріншіден, Кенжекендегі құдай берген сабырлылық, ұстамдылық кейбіреулерге маңғаздық, өркөкіректік оолып көрінуі ғажап емес. Екіншіден, өнері елден асқан ғалым, білімімен ғылымды

жасайды. Сөз жок, мұндай мінездің жақсы жағы да, қайшылық жағы да бар. Атқан тас тауға өрмелер кезде, қалың көпшілік мұндай шешімді тәуекелге салып істелген игілік істі дұрыс түсініп, құба-күп қарсы алады. Ал құбылып тұрған заманада шұғыл қимыл, батыл шешім екінің біріне жаға да бермейтін хак. Төртіншіден, Кенжекен ауыл баласы болды, қара шаруа отбасында тәрбиеленді. Жастығы жоқшылық, таршылықта өтті. Жастықтың буымен, заманның таланттыға жетекшілік жасар жақсылығымен ол жоғарғы оқу орнын бітіріп қана қоймады. Москваға — ғылым ордасына барып, шыңдалды. Ол өте көреген, білікті, білімді, экономика ғылымдарының бір саласында пайғамбарлық рөл атқарған Н.Д.Фасоляк деген ғалымның шәкірті болды. Міне, осылай қазақша-орысша тәрбие алты екі бірдей оқыды.

әлемдік ғылыми ортаға есімі танылды. Әрине, мұндай тірлік досты қуантады, тарлық жасайтын жандар арасында қызғаныш та тудырады. Қалай болғанда да, Кенжекен — сегіз қырлы, бір сырлы азамат, халық мақтанышы. Ол елге көптеген кадр-қасиеттерімен қымбат. Ол кадр-қасиет, ең алдымен, тәуелсіз елдің кәдесіне жарайтындығында. Ол өтпелі кезеннен өту кезіндегі өзінің дайындаған концепциясынан айқын көрінді. Ол біліммен ғылымның толғағы жеткен проблемаларын әлемдік деңгейде шешуде көрсетіп жүрген ғалымдық позициясында. Ол заманада біртуар Ғабит Мүсірепов, Серке Қожамқұлов, Сақтаған Бәйішев, Смет Кеңесбаев, Сырбай Мәуленов, Қожахмет Сәдуақасов, Түймебай Әшімбаев сияқты халық перзенттерінің қасында жүрді, тірісінде сыйласты, өруақтарына табына білді. Шынын айту

камқорлығынан да оның азаматтылығы танылады.

Біреулерге Кенжеғали мансапкер болып көрінуі мүмкін. Ал мансапқа талпыну — сол мансапқа сай білім, өнері бар жаңа лайық табиғи құбылыс. Өнері жоқ, білімі жоқ қуыскеуде, өркөкірек жандар мансапқа жету үшін айла, арамзалық өрекет жасайды, мансапкерлік танытады. Кенжеғалидың өсу жолы — табиғи өсу, оның мансабына талабы мен талапты сай. Ұлттық Ғылым академиясының Президентігіне баламалық жабық дауыспен академия мүшелерінің қалың тобы ғылым көшінін сардары етіп сайлағаны — осының дәлелі. Ол қарсыластарын әділ күресте жемді. Ол қай қызметте жүрсе де, өзіне де, өзгеге де жоғары талап қояды, тапжылмай еңбек етеді. Еңбексүйгіштік, ізденіс